

Pere Figuerola, cap de Comunicació de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont

Tipus: [1]

Autor: [Ciència](#) [2]

Creació: Publicat per [Ciència](#) [2] el 10/11/2017 - 14:03 | Última modificació: 01/06/2018 - 15:29

Categories: Entrevistes

Contingut relacionat :

“Estem en un moment polític molt complex i el fet de tenir ciutadans crítics no només en la ciència, sinó en moltes altres facetes, és 'perillós per al poder'. Estar informats ens permet adoptar posicions crítiques que segurament no adoptaríem si no ho estiguéssim.”

Pere Figuerola és biòleg i màster en Comunicació Científica per la UPF. Cap de Comunicació de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, guionista i assessor científic del programa de TVE "¡Qué animal!". Ha treballat en programes de divulgació científica a diversos mitjans de comunicació i ha participat en la producció d'audiovisuals relacionats amb la ciència i la tecnologia per exposicions, cicles de conferències i museus.

Entre d'altres, ha estat coordinador del programa 'Eureka!' de COMRàdio, assessor científic del programa de ciència infantil 'Leonart' de TVE, guionista del programa 'Redes' i redactor i presentador del programa 'Punt Omega' de Televisió de Catalunya. Ha estat responsable de projectes de la productora Smartplanet i soci fundador de la productora audiovisual Zigot Comunicació, especialitzada en comunicació científica.

Membre de l'Associació Catalana de Comunicació Científica, ([ACCC](#) [3]) l'interessa trobar maneres de fer arribar la ciència als ciutadans. Creu que el coneixement científic ajuda a les persones a entendre millor el món que ens envolta i a poder prendre decisions sobre aspectes ètics que impliquen les noves tecnologies. Promou el foment de vocacions científico-tècniques. Creu que la ciència ben explicada (i amb recursos) pot despertar passions, de la mateixa manera que ho fan altres temes. Està convençut que en aquest país encara ens queda molt camí per recórrer.

Vostè afirma creure que el coneixement científic ajuda a les persones a entendre millor el món que les envolta i a poder prendre decisions sobre aspectes ètics, com és el cas de decidir vacunar o no a un fill.

Aquesta és una de les claus i dels objectius que ha de perseguir la comunicació científica, el ciutadà que percep les explicacions científiques ha d'entendre que allò té un sentit i ha de servir perquè es pugui formar una opinió crítica i pugui prendre decisions que l'afecten.

El problema moltes vegades és que la informació que rebem és parcial i, massa sovint, interessada.

Per exemple, des d'un temps ençà hi ha tot un moviment anti-vacunes que promou la no vacunació dels infants. I això, en el nostre món occidental es pot fer, perquè justament hi ha un percentatge molt alt d'infants vacunats, que fan de paraigua als no vacunats. Però si el percentatge disminueix, poden tornar a emergir malalties que teníem pràcticament eradicades en el nostre país.

Què creu que mou a la societat a l'hora de prendre aquesta decisió de vacunar o no als fills?

El problema és que no hi ha missatges clars als mitjans de comunicació que, ens agradi o no, es via per la qual s'informen la majoria de persones sobre temes de la salut. No podem pretendre que la gent agafi les revistes científiques mèdiques per prendre aquest tipus de decisions i, per tant, necessitem que els científics es posin davant de les càmeres per informar dels pros i els contres d'una determinada vacuna. Qualsevol altra persona que intenti fer-ne d'això un tipus de moviment, un al·legat a llibertat individual... crec que s'equivoca i que la seva decisió no es fonamenta en el que hauria de ser una decisió informada. Posa en perill els seus propis fills i els dels altres.

Quin paper creu que juguen en tota aquesta polèmica les farmacèutiques?

És obvi que les farmacèutiques no són germanetes de la caritat, sinó empreses que, com qualsevol altra, cerquen obtenir beneficis a partir dels productes que desenvolupen.

Ens agradi més o ens agradi menys aquest és el model que tenim, però el que han d'existir són mecanismes per limitar que aquestes mateixes empreses puguin promocionar el consum de determinats fàrmacs si els professionals de la salut no ho consideren indicat.

Al meu entendre, el que no s'hauria de fer és propaganda de medicaments com la que es fa per vendre qualsevol altre tipus de producte de consum.

Creu que aquest moviment anti-vacunes té alguna base fonamentada en l'opinió dels especialistes?

El problema és que a vegades es crea un estat d'opinió que oculta l'anàlisi dels fets. Jo no sóc especialista en vacunes, però m'interessa molt la gestió de la comunicació pública d'aquest tema. El moviment antivacunes encara ara es fonamenta en un article científic que es va publicar fa molts anys, que indicava que existia una correlació entre un dels components d'algunes vacunes, el timerosal, amb trastorns de l'espectre autista. S'ha demostrat fa molts anys que aquest estudi no tenia rigor científic i que les conclusions eren falses. Molts estudis posterior han demostrar que no hi ha cap tipus de correlació però, malgrat això, hi ha moltes persones que continuen creient que les vacunes poden provocar autisme.

Cal anar a cercar fonts d'informació fiables i no deixar-se portar per un estat d'opinió o per allò que hem sentit, que hem vist a internet, etc... sinó informar-se d'una forma el màxim de científica possible.

I en aquest punt crec que els comunicadors tenim un paper important. Llegir i entendre els articles que publica ['Science'](#) [4], ['The Lancet'](#) [5], o la revista científica que sigui, no és senzill, sinó que és necessari que algú la tradueixi, que la faci intel·ligible. Això ho poden fer els mateixos investigadors si tenen habilitats comunicatives suficients per fer-ho o persones del món de la comunicació amb un *background* científic sòlid.

Traduir no vol dir necessàriament prendre part, traduir és posar el coneixement de manera que pugui ser entès per part d'algú que no és del ram.

I quins diria que són els mitjans idonis per fer arribar aquesta informació científica al públic no científic i que és vital per la societat en general?

Ens agradi molt o poc, per temes d'abast general com el que comentàvem de les vacunes, hem de triar els canals

que arriben al màxim de persones possible, i el darrer estudi de la percepció usual de la ciència diu, que la majoria de persones s'informen sobre temes científics a través d'internet o a la televisió.

Fins fa pocs anys la televisió anava per davant d'internet, però ara ja estan gairebé al mateix nivell. Les revistes de divulgació, llibres, conferències i altres formats estan molt bé, però habitualment s'adrecen a un públic que ja està sensibilitzat per temes científics i no al que anomenem "públic general".

I en tot això, on queda la ràdio?

Amb la ràdio jo hi tinc una relació molt especial, perquè et permet tractar els continguts d'una manera força impensable en el format televisiu, que exigeix un ritme molt més ràpid i, molt sovint, amb un tractament més superficial dels continguts.

La ràdio encara es pot permetre fer una entrevista de 25 o 30 minuts amb un científic, mentre que a la televisió, parlant en general, demandaria incloure un munt de reportatges, diferents experts, una tertúlia sobre el tema, etc. per donar-li al programa aquest ritme alt que comentàvem.

A més, la ràdio aconsegueix una proximitat amb l'oient forà difícil d'aconseguir a televisió. Podem jugar amb les veus, amb les músiques, etc. per buscar una certa complicitat amb la persona que ens escolta. Jo crec que és un mitjà fantàstic per fer divulgació científica i arribar a les persones.

Tot i així l'audiència segurament és més baixa que la que puguin tenir la televisió o internet...

Sí, però també és probable que trobem un públic que no hi és a cap altra mitjà i, per tant, crec que s'ha de reivindicar.

Com veu el panorama actual de la comunicació científica i cap a on evoluciona?

La comunicació científica és un concepte molt ampli, també podem entendre per comunicació científica un congrés d'especialistes on s'expliquen les darreres troballes d'un camp determinat. Estrictament parlant, això també és comunicació científica. El que passa és que habitualment ens referim a comunicació científica quan parlem de la transmissió d'un coneixement especialitzat a un públic no especialitzat.

Quina distinció troba entre comunicació i divulgació?

Al meu entendre, la comunicació seria el gran calaix i, la divulgació, un tipus de comunicació adreçada a un públic no tant especialitzat.

En l'àmbit de la difusió científica, al nostre país tenim grans professionals, amb molt bones idees i molta empenta, que tira endavant accions molt interessats adreçades al públic general. Tenim programes de tele, seccions a ràdios, llibres, pàgines web... Malgrat tot, crec que encara són insuficients i som lluny d'altres països. Si es dediqués la meitat del temps que es dedica a la informació esportiva a la ciència, seria un canvi revolucionari.

El problema també rau en el poc valor que s'atorga a la divulgació científica en la carrera professional d'un investigador. Als científics al nostre país se'ls mesura, sobretot, per la seva producció científica, per la quantitat d'articles que publiquen a revistes científiques. És aquesta producció la que els permet accedir a nous projectes, a beques, etc. L'incentiu que tenen per participar o organitzar activitats de divulgació científica és baix, ja que això no compta al seu currículum i sovint són activitats gens o mal remunerades. Per tant, només aquells científics que estan convençuts que la divulgació científica és important s'hi aboquen.

I com es podrien incentivar?

Hi ha diverses iniciatives, sobretot a nivell de projectes de recerca europeus, que cada vegada donen més pes al que s'anomena la translació de la recerca a la societat. Si algú vol demanar fons europeus per fer recerca, en el

projecte haurà de dissenyar un conjunt d'accions adreçades a explicar aquella recerca a la societat.

En el marc de l'HORIZON 2020, això encara va més enllà i les convocatòries actuals incideixen extraordinàriament en el que s'anomena la RRI, que és l'acrònim de "Responsible Research and Innovation". Ja no només es tracta d'explicar a la societat en què es gasten els diners d'un determinat projecte de recerca, sinó que s'han de dissenyar mecanismes perquè la societat pugui participar de tot el procés, influint, fins i tot, en els objectius del mateix projecte des d'un bon principi. És a dir, s'intenta transformar el que abans era una comunicació unidireccional del científic cap a la societat en un diàleg entre ambdues parts.

Amb quines dificultats es troben els científics i els comunicadors científics a l'hora de fer difusió?

Com comentàvem, jo crec que el problema principal és que no tenen un incentiu per fer-la sinó és el propi convenciment. I com que se'ls mesura professionalment per la producció científica, acostuma a quedar poc espai per a la divulgació. I després podem parlar de les dificultats pròpies de la comunicació. Un científic extraordinari no té perquè ser un bon divulgador. La divulgació, com qualsevol altre ofici, s'ha de practicar, cal aprendre a escriure per als públics no experts que hi ha més enllà dels articles i la comunitat científica, cal treballar metàfores i formes d'explicar el coneixement especialitzat de forma atractiva, cal conèixer elements audiovisuals que ens puguin ajudar a fer comprensible el missatge...

Aquí és on entraria potser la pregunta sobre científic comunicador o comunicador científic?

Sí, és un debat força antic el de quins perfils són adients per la divulgació científica. Des del meu punt de vista és força irrellevant. Hi ha periodistes que fan molt bona divulgació científica, hi ha científics que fan molt bona divulgació científica. Penso que no depèn tant de l'àmbit del que un prové, sigui la comunicació o la ciència, sinó de treballar-te les habilitats que manquen. Un periodista haurà de fer més feina a nivell de formar-se en el coneixement científic i un científic haurà de fer més feina en treballar les seves dots de comunicació.

Vostè gaudeix d'una ampla trajectòria en difusió de la ciència, ja sigui a través de programes de televisió, de ràdio, etc. Quin format diria que és el més adequat per fer arribar la ciència als ciutadans?

Probablement no hi ha un únic format adequat, depèn del públic objectiu al que es vol arribar i al mitjà del que disposem per transmetre'l. Si ho comparem amb els esports, per exemple, tenim que un determinat esdeveniment esportiu genera múltiples formats: des de la retransmissió de l'esdeveniment mateix per la ràdio o la televisió, tertúlies al voltant d'aquell esdeveniment, articles d'opinió a la premsa especialitzada i a la generalista, entrevistes als esportistes, resums en els informatius, etc. A mi m'agradaria que el contingut científic tingués aquesta transversalitat en quant a formats.

Creu que actualment hi ha suficients programes de divulgació de la ciència, ja sigui en format de ràdio, televisió o d'altres?

Diria que això està una mica lligat amb el que dèiem abans. Hi ha molts programes de salut o seccions de salut en els que es parla de malalties, tractaments, etc. Segons com es facin, es poden considerar espais de divulgació científica, però crec que cal anar una mica més enllà.

Un espai d'aquest tipus, que d'altra banda poden ser molt útils per un determinat col·lectiu, no acostuma a incloure explicacions més generals sobre fisiologia humana, els mecanismes moleculars que provoquen una determinada reacció, etc.

Creu que es podrien aprofitar aquests espais per fer divulgació, parlant més de ciència bàsica. Al capdavant, un programa de televisió no hauria de ser el lloc on informar-se sobre la malaltia que un pateix, per això hi ha els especialistes.

I en aquest sentit, quina opinió li mereixen els youtubers científics? Fan divulgació de la ciència d'una manera moltes vegades desenfadada però entenedora, i tenen milers de seguidors...

És cert, hi ha diversos youtubers que es dediquen a fer divulgació exclusivament en temes de ciència, molts d'ells amb molts seguidors i que funcionen molt bé.

Quan parlem d'adaptar el missatge al format i al públic, estem parlant d'això. Probablement jo no sigui públic objectiu per aquest tipus de productes, però les noves generacions consumeixen els productes audiovisuals d'una forma absolutament diferent a com ho han fet generacions anteriors.

Seria desitjable que aquests youtubers, sempre que siguin continguts rigorosos i de qualitat, tinguin capacitat de créixer i mantenir aquests tipus de canals, que són essencials per una determinada franja d'edat.

Vostès a l'Institut Català de Paleontologia (ICP) duen a terme una iniciativa que es diu la 'Nit al Museu' on un grup de nenes i nens d'entre 6 i 13 anys es queden a dormir al museu acompanyats d'un paleontòleg i de la il·lustradora científica del centre. Quins objectius persegueix aquesta iniciativa? Tenen l'èxit desitjat?

Està establert que el coneixement s'adquireix molt millor si va associat a una emoció. I això ens passa a tots... si veus una pel·lícula que t'emociona, te'n recordaràs molt més d'aquella pel·lícula, mentre que si no t'ha despertat cap emoció, l'oblidaràs ràpidament.

Aquesta iniciativa del museu, parteix una mica d'aquesta idea: d'associar l'emoció al coneixement.

Ho plantejem com una aventura, ja que per als nens quedar-se a dormir en un museu, a les fosques, envoltats de dinosaures... és una aventura que evoca a una pel·lícula de fa uns anys que es deia 'Night at the Museum', en la que un pare i un fill es quedaven tancats una nit en el Museu de Ciències de Nova York. Justament l'idea està inspirada en això; l'emoció que representa quedar-se una nit en un museu de paleontologia.

Es fa una sessió dividida en dues franges, una a la nit i l'altra al matí. Per la nit se'ls proposa una gimcana que els ha de dur a localitzar un ou de dinosaure que s'ha perdut pel Museu.

El valor afegit d'aquesta iniciativa és que està dirigida per un paleontòleg. És a dir, és un investigador del centre el que es dedica a explicar als nens i nenes en què consisteix la paleontologia, com funciona una excavació, quina informació podem extreure dels fòssils, etc.

Al meu entendre, quan parlem de promoure vocacions científiques, el contacte directe amb el científic és molt important. Està bé anar a un museu i que un monitor et vagi explicant les coses... Està bé i s'ha de fer, perquè no podem demanar als investigadors que regularment s'ocupin de totes les activitats de divulgació del museu. Però la iniciativa de poder-ho compartir amb algú que està fent recerca i que t'explica exactament a què dedica la seva vida professional, té un gran valor per als nens i les nenes que ho reben.

I la il·lustradora científica, quin rol té?

Una de les coses que treballem molt des de la comunicació de l'ICP, tant amb nens com amb adults, és que quan parles d'espècies fòssils, li puguis posar una cara, un cos, una pell o pèl, etc. a aquell animal del qual estàs parlant. Els fòssils poden ser molt espectaculars, però als ulls de la persona no experta, potser tenen menys interès. En canvi, les reconstruccions t'ajuden a imaginar com era aquell animal en vida.

Aquesta és una de les feines de la il·lustradora científica del centre, convertir els fòssils que excavem en una reconstrucció el més rigorosa possible.

Una de les activitats que es fan de nits al museu està relacionada amb la il·lustració científica. Com, a partir d'un os, els científics poden reconstruir una espècie que ja no existeix.

I tenen l'èxit desitjat?

Aquesta iniciativa la vam inaugurar fa un parell d'anys i té molt d'èxit. La fem una vegada al mes, amb una

capacitat de 20 nens, i omplim sempre. Inicialment el públic venia de Sabadell, allà on tenim el museu, però a mesura que hem anat programant noves edicions, va gent de cada cop més lluny. Els infants surten molt contents i les valoracions que demanem posteriorment als pares i mares són molt positives. La logística per les famílies no sempre és fàcil, sobretot perquè l'activitat acaba a les 9h del matí, perquè després cal deixar el museu a punt perquè pugui obrir les portes amb normalitat el dissabte.

Quines són les conseqüències de la manca de comunicació científica en la societat?

No accedir al coneixement científic t'impedeix no prendre decisions fonamentades en coses que t'afecten directament. D'exemples en podem trobar molts, des de les vacunes que comentàvem a l'ús dels transgènics en l'agricultura, passant per aspectes ètics de la reproducció assistida. Són temes que la societat ha de decidir com vol abordar. No estar informat de forma rigorosa ens porta a debats sovint estèrils no basats en arguments científics sinó més de tipus ideològic.

I quina solució hi pot haver perquè arribi tot aquest coneixement a la societat?

Crec que les escoles estan fent molt bona feina, els mestres estan molts més oberts ara a rebre informació i consells de la comunitat científica, cosa que en moments passats era molt més complicat.

Des de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont hem estat durant quatre anys participant en un projecte de la Fundació Jaume Bofill amb l'Escola Samuntada de Sabadell perquè utilitzin la paleontologia com a eix vertebrador del seu projecte educatiu. El resultat ha estat espectacular, i l'escola ha fet un gran canvi que, al mateix temps, ha revertit en el número d'infants matriculats.

Al final, si els mestres tenen bones eines, les utilitzen i transmeten la passió per la ciència de la mateixa manera que ho fan amb altres temes.

En els estudiants del Màster de Paleontologia i el de Gestió de Patrimoni Cultural als quals vostè dicta classes, troba que hi ha un canvi?

Entre els estudiants del Màster, futurs científics, sí que hi ha un canvi en la conscienciació que cal fer divulgació, però s'ha d'incidir encara molt més en la carrera, en el grau.

El que jo intento explicar als científics del meu centre és que fer divulgació no és una opció, no és una elecció, sinó que és una obligació, o hauria de ser una obligació per a tots els científics. Perquè al final, bona part de la recerca que fem en aquest país, i sobretot en paleontologia, es fa amb fons públics. La única manera que tenim de tornar a la societat els esforços en què han invertit els seus impostos, finançant la nostra recerca, és explicant-los a què ens dediquem, explicar què fem perquè vegin que allò té un sentit.

Aleshores, els científics haurien d'entendre que aquesta part va amb el sou, amb el càrrec. És a dir, et toca investigar però també et toca explicar bé què investigues.

Crec que això està canviant, sempre hi haurà el científic reticent que creu que fer divulgació és donar-se-les de menys, rebaixar-se a un nivell en el qual ell no hi vol entrar. Aquests sempre hi seran. Afortunadament, tenim casos de grans investigadors que treballen molt per la divulgació i s'han d'agafar com a model.

Jo reivindico que hi hauria d'haver més hores als màsters dedicades a com fer la divulgació científica. Ningú neix ensenyat, i menys en aquests temes que requereixen sobretot pràctica, com un ofici.

Jo els faig fer exercicis com agafar un article científic, i fer-los reflexionar sobre com l'explicarien a algú no científic. Només amb aquest exercici, ja comencen a ser conscients que la manera d'entendre el seu coneixement, treballa de forma molt diferent de com funciona per la majoria de persones no científiques.

“M'interessa trobar maneres de fer arribar la ciència als ciutadans des del convenciment que el coneixement científic ajuda a les persones a entendre millor el món que els envolta i a prendre decisions sobre aspectes ètics que les noves tecnologies impliquen de forma més informada i que és una manera de promoure les vocacions científico-tècniques. Penso que la ciència ben explicada (i amb recursos) pot despertar passions, de la mateixa manera que ho fan altres formats i que ens queda molt camí per recórrer en aquest país”.

Vostè que ha fet divulgació científica a diversos programes de radio, televisió, etcètera. Com ha superat aquesta fita?

Penso que un ha de ser conscient que no pots explicar els continguts de la mateixa manera, com ho faries a un altre científic. Cal prendre's certes llicències perquè no podem demanar als espectadors o oients que tinguin una carrera científica per poder entendre un programa de televisió o de ràdio. Si volem fidelitzar i seduir el públic amb la ciència, hem de treballar formes atractives d'explicar-la. I en aquest procés, el científic ha d'entendre que s'han de permetre aquestes llicències, buscant eines que permetin traduir, d'alguna manera, el coneixement que generen.

Actualment es compta ja amb força revistes científiques dirigides a un públic no especialitzat...

Sí, avui en dia comptem ja amb forces revistes d'aquest estil. ['Quo'](#) [6], ['Muy interesante'](#) [7], ['Scientific American'](#) [8], que en el seu moment també tenia una versió en castellà ...

Jo sempre defensaré que qualsevol publicació que es dediqui a la divulgació científica mereix continuar al mercat, sobretot si la gent la compra. Ara bé, també entenc que els seus editors han d'intentar mantenir l'equilibri entre el que són els missatges més o menys sensacionalistes, perquè serveixin d'esquer per tal que la gent compri la revista, amb el rigor científic.

De fet, em sembla important que 'Muy interesante' estigui entre les 10 revistes més venudes a l'Estat Espanyol, per sobre d'altres publicacions del que en podríem dir 'xafarderies'.

Aquesta realitat té algunes característiques específiques dignes de menció en el cas de Catalunya?

Crec que, certament, hi ha diverses iniciatives que posen de relleu que hi ha una aposta per la divulgació científica des de l'àmbit públic. Des de fa molts anys que Televisió de Catalunya manté diversos espais a la seva graella dedicats a la ciència. Per exemple, ['Quèquicom'](#) [9] fa molts anys que està en emissió amb molt bones audiències i bones crítiques. Ara ja, posats a demanar, que els posin a TV3 enlloc del 33. Aquesta aposta no la trobem en altres televisions públiques de l'Estat.

Televisió Espanyola ha fet diversos intents amb programes de divulgació, la majoria produïts des del centre de Sant Cugat, però no ha mantingut una aposta regular. Potser el 'Redes' és el més recordat i des d'aleshores hi ha hagut diverses iniciatives, però que no s'han mantingut en el temps. Pel que fa a les cadenes privades, jo ni les contemplo. És cert que hi ha programes que els inclouen experiments com 'El hormiguero', però jo no els consideraria espais de divulgació...

I a nivell internacional, diria que hi ha iniciatives molt més evolucionades a les nostres en quant a fer divulgació de la ciència?

Sí, clarament. Estem molt lluny de ser un país modern en aquest sentit.

I quines iniciatives estrangeres podries posar com a exemple?

Un exemple clàssic i amb una llarga trajectòria és a la BBC, que té una gran quantitat de productes de divulgació científica excepcionals, d'una gran qualitat i amb unes quotes d'audiència elevadíssimes. Totalment equiparables a les quotes que poden tenir a casa nostra programes 'de safareig' d'algunes televisions.

Aquest fet demostra que si la divulgació científica està ben feta, té el seu públic. Com a mostra, jo recomanaria la sèrie '[Planet Earth II](#) [10]', que considero que és una sèrie excepcional sobre fauna. S'hi esmercen una gran quantitat de recursos tècnics i això reverteix en unes imatges espectaculars, que traslladen a l'espectador al lloc de l'acció. I més enllà de les imatges, hi ha una història, un fil argumental que et trasllada d'una punta a l'altra del món descobrint els secrets de les espècies que hi apareixen. És com veure una bona pel·lícula.

És la demostració que la divulgació científica ben feta, té ganxo i interessa al gran públic.

Quines eines serien necessàries per fer arribar el coneixement científic al gran gruix de la nostra població?

Hi ha diverses coses que es poden fer.

D'una banda, ampliar el ventall de productes que hi ha als mitjans de comunicació, internet, etc. De l'altra, fer feina a les escoles. Els mestres dels quals parlàvem abans i que cada vegada estan més preparats per explicar ciència, han de ser capaços de traslladar la passió que genera el coneixement científic, de la mateixa manera que ho viuen els científics quan fan recerca. Això no només permet tenir generacions amb més cultura científica, sinó també promoure les vocacions científico-tècniques entre els infants que seran els nou científics del futur.

Creu que és important tocar les emocions per despertar l'interès per la ciència?

La recerca científica té l'atractiu d'allò que és desconegut, d'observar fenòmens del món que ens envolta per intentar trobar una explicació, una viatge a allò que ignorem, la recerca per fer millor la vida de les persones... Jo crec que, per si mateixa, és apassionant, però també és cert que cal trobar com transmetem aquesta idea d'aventura a allò desconegut a les persones que a priori no hi estan interessades.

Al capdavall, la ciència remou aquesta curiositat que tenim quan som petits, per descobrir el món que ens envolta i que, de vegades, quan som grans l'anem perdent. El que hem de procurar és que aquesta curiositat es mantingui al llarg de la vida adulta, un cop passada l'edat escolar.

Creu que hi ha una part intrínseca en les persones que ens empeny a saber més?

Jo crec que sí. Les diferents espècies de primats demostren curiositat per les novetats, per allò que no han vist mai, i nosaltres en formem part.

Quin valor afegit creu que aporten les tecnologies de la informació i la comunicació (TIC) a la divulgació científica?

Té molt a veure amb el que parlàvem dels públics. Hi ha un públic jove que accedeix a la informació d'una manera que mai ens haguéssim pensat. És un espai creixent i la divulgació científica també hi ha de ser. Hi ha molt camí per recórrer. Més enllà de Youtube hi ha apps de divulgació per a telèfons mòbils que gamifiquen el procés d'aprenentatge i que fa que l'usuari trobi un al·licient a seguir jugant.

Vostè ha estat i és coordinador, productor, guionista, soci-fundador d'una productora i responsable de diversos programes de comunicació científica a casa nostra. Podríem dir que és una persona totalment implicada en la causa i amb ple convenciment de fer arribar la ciència a la ciutadania.

Dels programes que ha realitzat fins ara, quin destacaria i per què?

Destacaria el programa '[LEONART](#) [11]' de TVE del que en vaig ser assessor científic, malgrat va ser un programa

que va durar poc, tan sols una temporada i mitja. Però li tinc una estima molt especial.

LEONART va ser un repte que es va proposar el seu director, en Miguel Mellado, de tirar endavant un programa només de ciència per a nens i nenes. Estava inspirat en un programa americà que es '[El món d'en Beackman](#) [12]'. LEONART era un programa esbojarrat amb molt de ritme i molt humor. No era un programa infantil amb algun contingut de ciència, sinó que la ciència era el fil conductor de tot el programa i crec que això el feia diferent.

Segurament els formats dels programes hauran anat evolucionant a mesura que ho ha anat fent la forma de fer divulgació científica. Creu que estem anant per bon camí?

A nivell de televisió, crec que hem anat una mica enrere respecte al que teníem fa alguns anys. Va haver-hi un moment on hi havia moltes més opcions de les que hi ha actualment.

Algunes cadenes han deixat d'apostar per aquests continguts, i els formats que hi ha ara, moltes vegades estan fets amb pocs recursos i pocs mitjans, el que revela que la seva aposta no és sempre decidida ni amb voluntat de permanència. Per tant, crec que hem de lluitar per fer més productes de divulgació i més productes de qualitat.

Creu que el fer divulgació científica, o no fer-la, obeeix a una premissa política, a un desig polític?

Estem en un moment polític molt complex i el fet de tenir ciutadans crítics no només en la ciència, sinó en moltes altres facetes, és "perillós per al poder". Estar informats ens permet adoptar posicions crítiques que segurament no adoptaríem si no ho estiguéssim.

Actualment està col·laborant amb un programa de fauna ibèrica '[¡Qué animal!](#) [13]' a TVE on és el guionista i l'assessor científic: Ens pot explicar breument el programa i quin és l'objectiu? Està satisfet amb l'èxit que està tenint?

Aquest programa vol ser és un programa de curiositats sobre diverses espècies que viuen a la Península Ibèrica. Cada programa està especialitzat en una zona geogràfica concreta, va recorrent aquest territori i descobrint particularitats de les diferents espècies que hi viuen.

En el programa hi ha una entrevista a una persona famosa que es compara amb alguna característica d'alguna espècie animal, s'inclouen experiments, etc. És un programa amb molt contingut, però que s'intenta explicar d'una manera amena.

Jo n'estic molt satisfet del recorregut que està tenint. Recentment va ser guardonat amb els Premis Prismas dels Museos Coruñeses per un capítol que vam fer a Galícia i estem preparant la nova temporada amb molta il·lusió.

I quan va iniciar el seu interès per la divulgació científica?

Des de petit sempre havia volgut ser biòleg. M'agradava la fauna, les plantes i observar allò que veia quan anava a passejar pel bosc o feia snorkel amb el tub i les ulleres.

Un cop acabada la carrera vaig estar 4 anys en un centre de recerca en biologia marina, però vaig veure que la investigació no encaixava amb allò que volia fer professionalment. Suposava especialitzar-se extraordinàriament i a mi, justament el que m'agradava, era conèixer diverses disciplines científiques, aprendre sobre astronomia, física quàntica o paleontologia. Vaig deixar la recerca i al cap d'un temps vaig tornar a aproximar-me a la ciència, des del punt de vista de la comunicació. Cosa que he fet fins ara...

I com a coneixedor del funcionament de la recerca en aquest país, què ens en podria dir?

Malgrat que a Catalunya s'han fet esforços per apostar per la recerca, el finançament públic també ha patit la crisi dels darrers anys. Per una altra banda, s'ha prioritzat per la ciència aplicada i algunes disciplines, com la paleontologia, s'han vist especialment afectades. Jo acostumo a dir que els paleontòlegs no inventaran cap

vacuna ni inventaran un dispositiu que canviarà la vida de les persones, però que generen un coneixement fonamental, ens parla de per què som com som i on són els nostres orígens. Però també té algunes aplicacions, estudiant els canvis climàtics del passat, potser en podem treure eines per gestionar el canvi climàtic actual.

Per acabar l'entrevista, actualment és Cap de Comunicació de l'Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont, en què consisteix aquesta figura?

Hi ha diverses tasques, una és la gestió de tot el que serien els canals externs de l'Institut, la web, les xarxes socials, etc., on bàsicament expliquem quina és la recerca que hi fem. També m'ocupo de les notes i rodes de premsa quan tenim alguna troballa important per donar a conèixer a la societat.

Per una altra banda, com que som un centre de recerca força especial que té un museu a Sabadell des d'on divulgar la recerca que fem, des de Comunicació donem suport a totes les exposicions i activitats que s'hi organitzen.

L'[Institut Català de Paleontologia Miquel Crusafont](#) [14] forma part del programa [CERCA](#) [15] de la Generalitat de Catalunya, que sempre ha apostat perquè als centres que en formen part hi hagi un departament dedicat a la comunicació.

Categories: Entrevistes

- [16]

URL d'origen: <https://sciencecorner.diba.cat/news/2017/11/10/pere-figuerola-cap-de-comunicacio-de-linstitut-catala-de-paleontologia-miquel-crusaf>

Enllaços:

[1] <https://sciencecorner.diba.cat/>

[2] <https://sciencecorner.diba.cat/members/ciencia>

[3] <http://www.accc.cat/?sz=1536,864,1536,735>

[4] <http://science.sciencemag.org/>

[5] <http://www.thelancet.com/>

[6] <http://www.quo.es/>

[7] <https://www.muyinteresante.es/>

[8] <https://www.scientificamerican.com/>

[9] <http://www.ccma.cat/tv3/quequicom/>

[10] https://es.wikipedia.org/wiki/Planeta_Tierra_II

[11] <http://www.rtve.es/alacarta/videos/leonart/>

[12] https://es.wikipedia.org/wiki/El_mundo_de_Beakman#En_espa.C3.B1ol

[13] <http://www.rtve.es/television/que-animal/>

[14] <http://www.icp.cat/index.php/ca/>

[15] <http://cerca.cat/>

[16] <https://sciencecorner.diba.cat/node/229>